

Rapport

Rapport over een klacht over de beheerder van de politie Midden- en West Brabant, thans regionale eenheid Zeeland- West Brabant.

Datum: 8 april 2013

Rapportnummer: 2013/029

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat politieambtenaren van de politie Midden en West Brabant bij zijn aanhouding op 27 oktober 2010 hardhandig geweld hebben gebruikt.

Algemeen

Tijdens een verkeerscontrole op 27 oktober 2010 op een parkeerplaats in Tilburg is verzoeker met zijn auto staande gehouden. Politieambtenaar R. vroeg hem naar zijn rijbewijs en kentekenbewijs. Verzoeker gaf zijn rijbewijs maar kon zijn kentekenbewijs niet overhandigen omdat hij dacht dit niet bij zich te hebben. Hij vroeg aan politieambtenaar R. of hij dit thuis op mocht halen om zo een bekeuring te voorkomen. Politieambtenaar R. weigerde dit verzoek en schreef een bekeuring uit wegens het niet in bezit hebben van een geldig kentekenbewijs.

Verzoeker vervolgde zijn weg. Hij keerde zijn auto en reed weg. Plots hoorde hij 'stop, stop' en werd door politieambtenaar R. hard op het dak van de auto geslagen. Verzoeker stopte de auto, waarop politieambtenaar R. het portier opende en de sleutel uit het contact haalde. Vervolgens is verzoeker uit de auto getrokken, met een dubbele armklem naar de grond gewerkt en zijn er bij hem handboeien omgedaan. Verzoeker is vervolgens geboeid meegenomen naar het politiebureau. Daar werd hem verteld dat hij vervolgd werd voor het in gevaar brengen van het verkeer, verzet bij aanhouding en het beledigen van een ambtenaar in functie.

Verzoeker werd vervolgens alleen gedagvaard wegens het beledigen van een ambtenaar. De rechter verklaarde hem schuldig zonder oplegging van straf of maatregel. Hiertegen werd geen beroep ingesteld.

Verzoeker diende een klacht in bij de politie Midden West Brabant over de gang van zaken bij zijn aanhouding. De korpsbeheerder achtte de klacht niet gegrond. Verzoeker vroeg de Nationale ombudsman een onderzoek in te stellen naar het geweld dat bij de aanhouding was gebruikt. De Nationale ombudsman opende op 30 augustus 2012 het onderzoek. Tijdens het onderzoek vond er een hoorzitting plaats waar verzoeker en de betrokken politieambtenaren R., N., T., F. en H. in elkaars aanwezigheid zijn gehoord.

Visie verzoeker

Volgens verzoeker gebeurde het volgende voor zover van belang voor het onderzoek. Op de bewuste dag reed hij de parkeerplaats op en werd toen staande gehouden door politieambtenaar R. die hem om zijn rijbewijs en kentekenbewijs vroeg. Omdat verzoeker in de veronderstelling was dat zijn kentekenbewijs thuis lag, gaf hij zijn rijbewijs en zei hij dat het kentekenbewijs thuis had laten liggen en vroeg hij of hij het daar op kon halen. Hij woonde namelijk slechts 150 meter

verderop. Politieambtenaar R. wilde hier niet van weten. Hij gaf verzoeker vervolgens een bekeuring voor het niet bij zich hebben van een geldig kentekenbewijs. Verzoeker ergerde zich aan het gedrag van politieambtenaar R., aan zijn glimlach en aan het slaan met zijn rijbewijs op zijn eigen hand. Toen de agent verzoeker zijn rijbewijs teruggaf, viel deze uit zijn handen bij de passagiersstoel, waar hij het liet liggen. Vervolgens moest hij een bocht maken op de parkeerplaats om te keren. Daarom kon hij alleen stapvoets rijden, aldus verzoeker. Verzoeker gaf aan dat hij eerst een auto moest laten passeren. Hij zag twee agenten, naar later bleek politieambtenaren H. en F. , voor zich terwijl hij de bocht maakte. Die stonden volgens hem aan de overkant van politieambtenaar R. Verzoeker moest hen met handgebaren vragen om een stap opzij te doen zodat hij zijn weg kon vervolgen. Hij zag dat zij met de eerste agent communiceerden. Waar zij het over hadden, kon hij niet verstaan maar uit hun gebaren kon hij afleiden dat zij met elkaar communiceerden. Hij had geen zicht meer op politieambtenaar R. Voordat verzoeker de bocht kon maken, moest hij rekening houden met een auto die geparkeerd stond. Hieruit blijkt volgens hem weer dat hij slechts stapvoets kon rijden. Toen de auto gepasseerd was, vervolgde hij zijn weg in de bocht tot hij plotseling politieambtenaar R. hoorde roepen "Stop! Stop!". Verzoeker dacht dat hij hem was vergeten de bekeuring uit te reiken, dus hij stopte. Politieambtenaar R. rende naar zijn auto en begon meteen te slaan op het dak van de auto. Vervolgens opende hij het portier en hield verzoeker meteen in de handgreep bij zijn keel om hem eruit te slepen, aldus verzoeker. Hiervoor was geen enkele reden. Hij was immers direct gestopt. Daarna haalde politieambtenaar R. de sleutel uit het contact. De andere twee politieambtenaren waren inmiddels ook toegesnel en openden de passagiersdeur. Een politieambtenaar begon direct aan zijn rechterarm te draaien. De tweede agent trok aan zijn linkerarm met de bedoeling hem uit de auto te krijgen. Tijdens deze actie had hij "ik ben een hartpatiënt stelletje mafkezen!" geroepen. Alles ging volgens verzoeker gepaard met trekken en duwen, terwijl hij nog vast zat vanwege zijn gordel.

Volgens verzoeker was er geen enkele reden om zo hardhandig en gewelddadig op te treden. Op het stopteken van de agent was hij gestopt. Als hem het verzoek was gedaan uit de auto te stappen, had hij dit gedaan net als dat hij had voldaan aan het verzoek om te stoppen. Verder reed hij absoluut niet hard, vanwege de bocht en de passerende auto. Mogelijk draaide de auto hoge toeren maar hij slipte niet. Hij had geen dreigende taal gebruikt, was niet gewapend en had aangegeven dat hij fysiek niet in staat was om geweld te gebruiken omdat hij hartpatiënt is.

Na de aanhouding moest verzoeker geboeid mee naar het politiebureau. Toen hij werd vrijgelaten kreeg hij voor drie zaken een proces-verbaal mee, voor gevaarlijk

rijgedrag, het beledigen van een ambtenaar en het molesteren van een agent. Verzoeker geeft aan dat hij uiteindelijk slechts moest voorkomen voor één zaak, namelijk voor het beledigen van een ambtenaar omdat hij "stelletje mafkezen" had gezegd. De rechter had tijdens de rechtszaak aangegeven dat hij het maar vreemd vond dat er uiteindelijk maar één zaak overbleef, de minst erge ook nog. De rechter had hem dan ook vrijgesproken,

aldus verzoeker. (Verzoeker bedoelt hiermee dat de rechter hem geen straf heeft opgelegd. N.o.).

Na de rechtszaak had hij een klacht ingediend bij de korpsbeheerder over de gang van zaken. Tijdens de klachtenprocedure bleek dat de andere twee zaken niet waren ingestuurd of waren geseponeerd zonder het hem te laten weten, aldus verzoeker. Dit bevestigde bij hem de indruk dat er gewoon geen bewijs was voor die zaken.

Tenslotte liet verzoeker weten al zo'n tien jaar hartpatiënt te zijn en dat hij daarom moet proberen onder alle omstandigheden kalm te blijven. Daarnaast heeft hij enige tijd geleden voorafgaand aan het gebeuren een ernstig auto-ongeluk gehad met hersenletsel als gevolg. Hierdoor is het voor hem niet altijd makkelijk om veel informatie tegelijk te verwerken of te onthouden. Dit zou voor hem wel de reden kunnen zijn voor zijn irritatie bij de controle. De gebeurtenissen van het incident herinnert hij zich echter nog heel goed, aldus verzoeker.

Visie betrokken politieambtenaren

Op de hoorzitting tijdens het onderzoek verklaarden de betrokken politieambtenaren het volgende voor zover van belang. Volgens politieambtenaar R. was destijds een verbaliseringsbeleid afgesproken dat inhield dat zij moesten bekeuren bij het ontbreken van rijbewijs en kentekenbewijs. Hij kon verzoeker daarom niet naar huis laten gaan om het kentekenbewijs te halen. Volgens politieambtenaar R. vertoonde verzoeker tijdens de controle heel snel heel heftig emotioneel en agressief gedrag. Verzoeker sloeg op zijn stuur, stampte met zijn voeten, begon te schreeuwen en toen hij zijn rijbewijs terug kreeg smeed hij dit op de grond van zijn auto, aldus politieambtenaar R. Vervolgens reed verzoeker na het uitschrijven van de bekeuring met hoge snelheid weg en keerde met een bocht van 180 graden. Het wegdek was nat en dus slipten de banden. Verzoeker reed volgens hem rakelings langs politieambtenaar T.

Politieambtenaren H. en F. ontkennen de stelling van verzoeker dat zij zodanig opgesteld stonden dat verzoeker hen moest wenken opzij te gaan. Zij verklaren dat ze aan de andere kant van de parkeerplaats stonden om te assisteren. Alle betrokken politieambtenaren hoorden de auto hoge toeren draaien.

Politieambtenaar T. verklaarde dat hij zijn collega R. hoorde roepen: "kijk uit!" en dat hij een auto hoorde met hoge toeren en slippende banden. Hij sprong op tijd opzij. Vervolgens hoorde hij zijn collega meerdere malen "stop!" roepen en hoorde hem een harde klap op verzoekers auto geven.

Hij zag zijn collega R. het portier opentrekken en de sleutel uit het contact nemen en een stap terug doen.

Politieambtenaar R. ontkent dat hij verzoeker een arm om zijn nek heeft geslagen. Hij had alleen de sleutel uit het contact gehaald en toen een stap teruggedaan. Verzoeker was gevraagd de auto uit te stappen. Op de vraag of armklemmen noodzakelijk waren, gaf politieambtenaar R. aan dat verzoeker een overspannen indruk maakte. Men (de politie) is geleerd om altijd alert te zijn op boos gedrag, aldus politieambtenaar R. Het gedrag van verzoeker was anders en zorgwekkend. De emoties van verzoeker zaten al heel hoog bij het controlegesprek. Het was niet mogelijk een redelijk gesprek met hem te voeren. De situatie was niet onder controle en dus moest de situatie onder controle gebracht worden. Dit betekent volledig onder controle en dat is pas bij volledige fixatie, dus ook met armklemmen en naar de grond werken, aldus politieambtenaar R.

De betrokken politieambtenaren verklaarden de gebeurtenissen zich goed te herinneren juist omdat het zo uit de hand gelopen is. Zij vinden het tegenstrijdig dat verzoeker aangeeft dat het voor hem lastig is vanwege zijn hersenletsel om veel informatie te verwerken terwijl hij anderzijds zegt dat hij zich deze gebeurtenis als de dag van gisteren kan herinneren.

Relevante stukken

De drie opgemaakte meldingsformulieren geweldsaanwending d.d. 12 en 13 oktober 2011 vermelden het volgende voor zover van belang. Er is aan het geweldgebruik geen waarschuwing voorafgegaan. Als soort geweld is opgenomen fysiek geweld en boeien. Toen verzoeker werd aangehouden zat hij achter het stuur. Hij wilde de auto niet uitkomen. Daarop werd hij door betrokken politieambtenaar H. bij zijn arm vastgepakt. Verzoeker zag kans zijn arm meerdere malen in te trekken. Hierop heeft politieambtenaar H. een arm klem aangezet op deze arm, teneinde hem onder controle te krijgen. Politieambtenaar N. zag dat er een worsteling was ontstaan tussen verzoeker en twee collega's. Hierop is hij naar de passagiersstoel gerend en naast verzoeker gaan zitten. Hij heeft toen een arm klem gezet op de rechterarm van verzoeker om hem onder controle te krijgen.

Politieambtenaar F. heeft het hoofd van verzoeker vastgepakt en naar beneden geduwd om hem onder controle te krijgen. Met behulp van andere collega's werd verzoeker geboeid en overgebracht naar het politiebureau. De geweldsaanwending is door de districtschef conform de ambtsinstructie en rechtmatig beoordeeld.

De inhoud van de processen-verbaal van bevindingen van de betrokken politieambtenaren komt nagenoeg overeen met hetgeen zij hebben verklaard tijdens de hoorzitting en zoals opgenomen in de meldingsformulieren geweldsaanwending.

De medische verklaring van verzoekers huisarts van 29 oktober 2010 vermeldt dat verzoeker klachten had van hyper emotioneel zijn, concentratiestoornissen en stemmingsproblematiek. Dit naar aanleiding van een incident bij een verkeerscontrole. Hij had verder nekkklachten op basis van spierpijn en een wondje aan zijn voorhoofd.

Interne klachtbehandeling

De korpsbeheerder van de politie Midden en West Brabant oordeelde de klacht over het toegepaste geweld ongegrond op grond van de beoordeling van de districtschef. Deze had beoordeeld dat het toegepaste geweld conform de ambtsinstructie en rechtmatig was. De korpsbeheerder liet weten dat deze beoordeling later was opgemaakt toen bleek dat het toegepaste geweld weliswaar direct door de hulpofficier van justitie was beoordeeld, maar dat de noodzakelijke beoordeling door de districtschef achterwege was gelaten.

Tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman liet de korpsbeheerder weten bij dit standpunt te blijven.

Beoordeling

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op lichamelijke integriteit is een grondrecht dat door de Grondwet en internationale verdragen wordt beschermd. Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht. Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is echter bevoegd om op grond van artikel 8, eerste en vijfde lid, van de Politiewet 1993, geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is voor de uitvoering van zijn taak en een minder ingrijpend middel niet voorhanden is. Het geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

Nadat verzoeker de bekeuring had gekregen wegens het niet kunnen tonen van een geldig kentekenbewijs en wegreed, is de situatie totaal geëscaleerd. Over wat er daarna is gebeurd, verklaren de betrokken politieambtenaren en verzoeker totaal verschillend. Verzoeker geeft aan rustig te zijn weggereden en beschrijft gedetailleerd de obstakels die er destijds waren waardoor hij niet anders kon dan stapvoets rijden. De betrokken politieambtenaren zijn eensluidend in hun beschrijving van een situatie van een totaal overspannen verzoeker die met hoge toeren en slippende banden wegreed, waarbij zij de indruk kregen dat hij wilde inrijden op een collega. Het is tijdens het onderzoek niet gelukt om de discrepantie tussen deze visies op de gebeurtenis te verklaren of te verkleinen. Zowel betrokken politieambtenaren als verzoeker geven aan zich de gebeurtenis erg goed te herinneren, de politieambtenaren juist omdat deze situatie zo uit de hand liep en verzoeker omdat deze gebeurtenis hem nog bijna dagelijks bezighoudt. Gelet op het feit dat de verschillende politieambtenaren gelijk verklaren over het rijgedrag van verzoeker, ondersteund door de opgemaakte processen-verbaal, hecht de Nationale ombudsman meer waarde aan de visie van betrokken ambtenaren. Daarbij neemt de Nationale ombudsman in aanmerking dat aannemelijk is dat de boosheid van verzoeker over de bekeuring en het hersenletsel dat hij aan een eerder auto-ongeluk heeft overgehouden, zijn gedrag en zijn waarneming hebben beïnvloed. Dit betekent dat de Nationale ombudsman uitgaat van de rechtmatigheid van de aanhouding. De vraag is of het gebruik

van geweld bij de aanhouding behoorlijk is.

Vast staat dat voorafgaand aan het geweld geen waarschuwing is gegeven. Verder staat vast dat verzoeker direct gehoor heeft gegeven aan het stopbevel van politieambtenaar R. Zowel verzoeker als betrokken politieambtenaren verklaren dit. Verzoeker geeft aan dat hij zou zijn uitgestapt als hem was gevraagd om uit te stappen. De Nationale ombudsman acht het aannemelijk dat betrokken politieambtenaren verzoeker deze kans echter niet hebben geboden, uitgaande van hun verklaringen. Immers gaven zij aan geschrokken te zijn van het rijgedrag van verzoeker nu het volgens hen leek alsof deze op een collega wilde inrijden. Tijdens de hoorzitting gaven de ambtenaren aan dat de situatie niet onder controle was en dat die zo snel mogelijk wel onder controle diende te worden gebracht. Verzoeker was naar de grond gewerkt om hem te boeien, omdat hij overspannen, verward en onvoorspelbaar was en de politieambtenaren niet wisten wat ze konden verwachten. Ook op dit punt staan de verklaringen van betrokken politieambtenaren en verzoeker lijnrecht tegenover elkaar, nu verzoeker aangeeft geen enkel fysiek verzet bij aanhouding te hebben gepleegd. Opvallend is dat verzoeker niet is vervolgd wegens verzet bij aanhouding.

Echter zelfs als de Nationale ombudsman zou uitgaan van de verklaringen van betrokken politieambtenaren, dat verzoeker verzet bij aanhouding zou hebben gepleegd, blijkt uit de stukken dat dit niet meer is geweest dan dat verzoeker met zijn arm rukte toen hij door meerdere agenten werd vastgepakt en dat hij "stelletje mafkezen" had geroepen. Ook indien hij uitgaat van een zodanige schrikreactie bij betrokken politieambtenaren vanwege het rijgedrag van verzoeker, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de situatie veranderde toen verzoeker voldeed aan het stopbevel. Van professionele politieambtenaren mag worden verwacht dat zij kunnen schakelen om te de-escaleren om niet hun bevoegdheden te overschrijden. Alle omstandigheden in aanmerking genomen is de Nationale ombudsman dan ook van oordeel dat het niet nodig was om verzoeker plotsklaps, zonder voorafgaande waarschuwing met geweld aan te houden, naar de grond te werken en vervolgens direct te boeien. Het had op de weg van de betrokken politieambtenaren gelegen om eerst te proberen of verzoeker op een voor hem minder belastende wijze kon worden aangehouden. Had verzoeker zich vervolgens verzet of anderszins niet meegewerkt, pas dan hadden de politieambtenaren hun geweldstechnieken mogen toepassen zoals bijvoorbeeld het aanleggen van de armklemmen.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Tijdens het onderzoek concludeerde de Nationale ombudsman overigens als volgt over de interne klachtbehandeling bij de politie en heeft dit ook per brief aan de korpsbeheerder laten weten. De wijze waarop verzoekers klacht is behandeld door de politie Midden en West Brabant, acht hij niet juist. Zo is verzoeker na de informele afhandeling niet direct gewezen op de mogelijkheid om zijn klacht formeel door de korpsbeheerder te laten

behandelen. Dit is door tussenkomst van de Nationale ombudsman uiteindelijk alsnog gebeurd. Bij de behandeling van verzoekers klacht door de korpsbeheerder is zijn klacht niet ter advisering voorgelegd aan de klachtadviescommissie. Desgevraagd gaf de politie aan dat dit niet was gebeurd vanwege de keus voor een informele afdoening. De Nationale ombudsman kan zich hierin niet vinden. De klachtenregeling van de politie Midden en West Brabant die destijds van toepassing was geeft aan dat de korpsbeheerder de adviescommissie om advies over de afdoening van een klacht vraagt, onder meer indien de klacht een ernstig feit betreft, ofwel indien de klager de afhandeling door de korpsbeheerder niet acceptabel acht en de klachtencommissie bij de afdoening niet eerder betrokken was. De Nationale ombudsman oordeelt dat verzoekers klacht over gebruik van geweld bij aanhouding voldoende ernstig is, dat de klacht onder deze regeling aan de adviescommissie had moeten worden voorgelegd.

Conclusie

De klacht over de politie Midden- en West Brabant is gegrond wegens het in strijd handelen met het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten van burgers worden gerespecteerd.

Ten slotte

Het is de Nationale ombudsman opgevallen dat bij de onderhavige politiecontrole van tevoren van hogerhand de opdracht was gegeven in alle gevallen te verbaliseren bij het ontbreken van een rijbewijs of kentekenbewijs. Om die reden konden de politieagenten verzoeker niet toestaan zijn kentekenbewijs in zijn woning (die op korte afstand was gelegen) op te halen. Deze opstelling werd door verzoeker – niet onbegrijpelijk - als onredelijk ervaren en heeft de ontstane escalatie in de hand gewerkt. De Nationale ombudsman vindt het dan ook ongelukkig dat de betrokken politieambtenaren geen ruimte is gelaten om vanuit hun professionaliteit een redelijke afweging te maken om al dan niet tot bekeuring over te gaan.

de Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer